

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΛΑΧΟΣ

Αλλαγή φρουράς

ΚΕΔΡΟΣ

Παναγιώτης Βλάχος: *Αλλαγή φρουράς*

ISBN 978-960-04-5086-6

Υπεύθυνη Τμήματος Επιμέλειας-Διόρθωσης: Μαρία Σπανάκη
Επιμέλεια-Διόρθωση: Δέσποινα Παρασκευά-Βελουδογιάννη
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© Παναγιώτης Βλάχος, 2020

© Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2020

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

0

Ισχυριστήκαμε πως δεν υπάρχουν επαναστατικές σκέψεις, μόνο πράξεις. Υπήρξαμε ακόρεστοι για ζωή, ενθουσιώδεις, εξεγερμένοι, ερωτευμένοι, ευτυχημένοι, μεθυσμένοι, κυνηγημένοι, πένητες. Χωρίς καλά καλά να το καταλαβαίνουμε, είχαμε κάνει την επιλογή μας. Σύντροφοι του Τσε, απελευθερωτές της εργατικής τάξης, περιπατητές του κόσμου, προπομποί της χαρούμενης επιστήμης, μοναχοί στο θιβέτ, σαμάνοι σε αφρικανικές φυλές, ονειρευτές, διαρρήκτες των ορίων της συνείδησης, απελευθερωτές του έρωτα και των σωμάτων, ανήθικοι στην ηθική και στις προσταγές των ιερατείων, ποιητές, φιλόσοφοι, κήρυκες όλων των υπόγειων ρευμάτων που η τέχνη υποσχόταν. Σίγουρα όχι δεσμοφύλακες, γραφειοκράτες, αφεντικά της γνώσης, μουλωχτοί της σχέτας, κομματικοί ακόλουθοι, τραπεζικοί και κρατικοί υπάλληλοι. Δεν θα κάναμε απολογισμούς ούτε υπολογισμούς. Η ζωή ήταν στους δρόμους, στα αμφιθέατρα της Σορβόνης, στα φιλιά των ερωτευμένων, στα πινέλα των ζωγράφων, στα αμετάφραστα βιβλία, στις συγχορδίες των μουσικών.

Βρισκόμασταν στο λυκόφως των θεών, και εκείνων που πιστέψαμε και εκείνων που μας άφησαν αδιάφορους. Βρισκόμασταν στη γέννηση μιας καινούργιας ελπίδας. Κοιτάξαμε την πορεία του κόσμου κατάματα, λίγα καταλάβαμε, πολλά μας ξέφυγαν. Γνωρίσαμε τα αδιέξοδα των γονιών μας, τη μαλθακότητά τους, το ηρωικό τους παρελθόν, τον εφησυχασμό τους, τη μελλοντική τους αδιαφορία. Βούλιαζαν στις ανέσεις τους. Δύο πόλεμοι τους είχαν τελειώσει. Είχαν πονέσει, είχαν ξεριζωθεί, είχαν βαρεθεί. Η ιστορία γαντζωνόταν αλλιώς στο δέρμα τους. Οι αυτοκρατορίες ξαναχτιζόνταν με άλλους όρους, αλλά ξαναχτιζόνταν. Χρειαζόταν να κάνουμε κάτι.

Οι μηχανές του νέου χρήματος είχαν πάρει πάλι μπροστά. Νιώσαμε στο μυαλό μας την αυταρχικότητα των δασκάλων μας. Τον λόγο που

δεν δέχεται αμφισβήτηση, το επηρμένο Εγώ που τοποθετείται στο κέντρο του σύμπαντος. Ξέραμε πως η αμφισβήτηση της αυθεντίας είχε οδυνηρές συνέπειες. Περπατήσαμε στις γειτονιές των νέων Αθλών. Είδαμε τους απόγονους του Παρασκευά να ανοικοδομούν τον νέο κόσμο μας με αντίδωρο μια γκριζα ζωή και το ξερίζωμα της ψυχής τους. Είδαμε να χτίζεται το τείχος στο Βερολίνο, ακούσαμε τους ήχους των αρμάτων να συνθλίβουν λαούς, το κλάμα των καμένων παιδιών από το μακρινό Βιετνάμ, ακούσαμε το σφύριγμα της σφαίρας που καρφώθηκε στο σβέρκο του Μάρτιν, τη βοή της Μαύρης Δύναμης που θα ξεθεμελίωνε το αμερικάνικο όνειρο. Αρνηθήκαμε κάθε φυλακή στο σώμα μας, ακόμα και όταν κάποιοι το βεβήλωναν με βία και σεμνοτυφία. Όταν τα ιερατεία μάς λιθοβολούσαν, φωνάζαμε με διονυσιακή χαρά «κάντε έρωτα όπου βρίσκεστε, είναι θεάρεστη πράξη». Τίποτα δεν υπήρξε καταραμένο, βέβηλο και σκοτεινό. Ούτε οι ποιητές έτσι όπως τους φτιασίδωναν οι πάτρονες της ποίησης, ούτε οι πουτάνες που στα σκέλια τους μεγάλωναν τα παιδιά μας. Δείξαμε σεβασμό εκεί που έπρεπε. Στην ιερότητα του ανθρώπου, στις εξεγέρσεις του, στις αμφιβολίες του, στη μοναξιά του, στις στιγμές που το μυαλό του σάλευε.

Δεν μπορείς να ερωτευτείς έναν ρυθμό ανάπτυξης, δεν μπορείς να ερωτευτείς μια βάση δεδομένων, μια λογιστική πράξη, ένα ισοζύγιο, δεν μπορείς να ερωτευτείς την πλήξη σου. Αρνηθήκαμε κάθε ταξίδι με προορισμό. Οδηγηθήκαμε στην άκρη του κόσμου δίχως οδηγό. Ονειρευτήκαμε κοινωνίες δίχως σχέδιο. Και βρεθήκαμε απέναντι σε αυτούς που είχαν σχέδιο. Μας τσάκισαν. Άλλος κρατούσε τον ρυθμό κι άλλος τη μελωδία. Χαθήκανε πολλοί. Θύματα του ρυθμού. Αλλού μελωδούσαν αυτοί και αλλού χτυπούσαν τύμπανα. Γεννηθήκαμε στην εποχή που η μουσική ήταν μουσική, η ποίηση, ποίηση, τα αγάλματα, αγάλματα και οι δρόμοι, δρόμοι. Δρόμοι για εκείνο το κάτι άλλο που δεν έλεγε με τίποτα να βρεθεί. Τίποτα το συγκεκριμένο πέραν αυτού που ήταν. Μέθη και έρωτας. Αυτό «το κάτι που δεν έλεγε να βρεθεί» δεν μας άφηνε κανένα μεγάλο κουσούρι. Νοσταλγία μόνο. Δεν αισθανόμασταν άλγος για ό,τι έχει χαθεί αλλά γι' αυτό που ακόμη δεν είχε βρεθεί. Είχε πράγματι ενδιαφέρον η εποχή. Τουλάχιστον ζούσαμε. Από εκείνη την εποχή παρέμειναν τα αρώματα, οι γεύσεις και οι έρωτες. Οι μεγάλοι έρωτες των πάντων.

Αφού λοιπόν έτυχε, έτσι θα πρέπει να στέκει το πράγμα. Πως πολιτισμός δεν είναι τα τεχνουργήματα της αφεντιάς μας - αυτό το πολύ πολύ να φωνάζει τα βίτσια μας -, αλλά όλο εκείνο το πράγμα που γλεντούσε τριγύρω σου και σ' έσπρωχνε να πλάσεις κάτι. Είχε γίνει η μεγάλη ανακάλυψη. Να στέκεσαι αδιάφορος μπροστά σε όλα εκείνα στα οποία σε καλεί η ψυχή ενός εγλωστή γίγαντα και στην ερήμωση στην οποία σε οδηγεί η μαζικότητα του νάνου. Τώρα εκείνος ο Μάης δέον όπως καταστραφεί. Δεν υπήρξε ποτέ. Δεν υπήρξαν ποτέ άνθρωποι που έσπειραν την αμφιβολία, την αμφισβήτηση, την ανυπακοή. Ποτέ. Ούτε τότε, ούτε άλλοτε. Δεν υπήρξαν οι Σπάρτακοι, οι αβράκωτοι της Βαστίλης, οι κόκκινοι του Πέτρογκραντ, οι αναρχικοί της Μαδρίτης. Δεν υπήρξε ο Μπρετόν, ο Τζαρά, ο Νερούδα ούτε καν ο Μαγιακόφσκι και ο Μπρεχτ. Ποια είναι η Αχμάτοβα; Για ποιον Κάφκα μιλάτε; Δεν υπήρξε ποτέ ζωγράφος με το όνομα Σίλε. Δεν υπήρξε ποτέ το Μπέλσεν, το Μασουτχάουζεν. Δεν υπήρξε Μαρξ, δεν υπήρξε Λένιν. Δεν υπήρξε τίποτα, δεν υπάρχει τίποτα. Ο δρόμος του θεού υπάρχει με τη δύναμη των πιστών του. Και το χρήμα. Όταν προηγείται, όλες οι πόρτες ανοίγουν. Αν το έχεις, έχεις και ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτά διακηρύσσουν μουλάδες, ταλιμπάν, παπάδες. Τα διακηρύσσουν επίτροποι θεσμών και χρηματιστές. Το διακηρύσσουν τα παιδιά των φιδιών που γεννιούνται ξανά στην Ευρώπη. Τα διακηρύσσουν τα παιδιά που γεννήσαν τα λόγια τους και η εκπαίδευσή τους. Είναι γνωστό πλέον ότι το σύστημα της διδασκαλίας τους είναι η διδασκαλία του συστήματός τους. Ουδέποτε κατάλαβαν πως θα είναι οι αιωνίως πρόθυμοι δήμιοι.

Εισήγηση για τη διάλυση
της Κοινωνίας των Μεταφραστών
Δημήτρης Ιακώβου
Ιούνιος 2018

Πρώτα ακούστηκαν φωνές, θραύσματα γυαλιών, ξύλα που έσπαγαν, χτυπήματα σε πόρτες. Στη συνέχεια πνιχτές κραυγές. Ο φύλακας έτρεξε στις σκάλες, έφτασε μέχρι το πλατύσκαλο. Ο πυροβολισμός ήταν εκκωφαντικός. Ο αντίλαλος έφτασε μέχρι το τρίτο υπόγειο. Μετά ησυχία.

Έξω σκοτάδι. Οι λάμπες του δήμου ήταν σπασμένες εκτός από εκείνη τη μοναχική μία που άφηνε χαμηλό φως. Το απορροφούσε εύκολα το σκοτάδι. Από τη σχολή ξεκινούσαν συχνά επεισόδια και όχι πάντα από τους πολιτικά άναρχους. Οι δημοσιογράφοι στις εφημερίδες χαρακτήριζαν τη σχολή «φωλιά κοινωνικών αποβλήτων». Για τα κανάλια, η Τρίτη Μνημονιακή Ελληνική Δημοκρατία βρισκόταν σε κατάρρευση. Οι μπλόγκερς ήταν μοιρασμένοι. Κάποια φώτα από τα γύρω μαγαζιά έσβησαν ξαφνικά. Μετανάστες και άστεγοι έξω από τη σχολή άρχισαν να τρέχουν στα υπόγεια των γύρω πολυκατοικιών. Τα πρεζόνια στο πάρκο. Σε λίγο θα έφτανε η αστυνομία και σίγουρα οι Greek Fighters του βου διαμερίσματος. Ξυρισμένα κεφάλια και ρόπαλα. Τον τελευταίο μήνα εμφανίζονταν συχνά στα στενά προς την κεντρική πλατεία του βου. Πλέον τους ενδιέφεραν κυρίως οι νεαροί πρόσφυγες που εκδίδονταν. Έχουν καταργήσει τους παραδοσιακούς νταβατζήδες. Εκτός από ξύλο πρόσφεραν και υποσχέσεις μετακίνησης. Οι Antifa του 1ου διαμερίσματος συχνά τους προλάβαιναν.

Στον όροφο της πρυτανείας ο φύλακας βρήκε την πόρτα του αντιπρύτανη σπασμένη, το γραφείο άνω κάτω και τον ίδιο γερ-

μένο στο τραπέζι με μια σφαίρα στο κεφάλι. Ήταν ήδη νεκρός. Δημήτρης Ιακώβου, καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, ετών εξήντα εφτά. Η ώρα ήταν οχτώ και τριάντα.

Ήρθαν δύο περιπολικά και τρεις μηχανές της ομάδας ΔΙΑΣ. Μπήκε μόνο ο επικεφαλής. Οι φοιτητές παρά την εισαγγελική εντολή δεν επέτρεψαν σε κανέναν άλλο να περάσει. Το άσυλο θα παρέμενε άσυλο. Οι πόρτες κλειδώθηκαν. Ανθρώπινες αλυσίδες φτιάχτηκαν πίσω από την κύρια είσοδο. Μαντίλια κάλυψαν το πρόσωπο και κράνη το κεφάλι. Σε μισή ώρα έφτασαν οι διμοιρίες των ΜΑΤ. Μία παρατάχθηκε μπροστά από τη σχολή με πλήρη εξάρτηση. Άλλες δύο στα στενά. Ήδη είχε διαδοθεί ότι στη σχολή υπήρχε ένας νεκρός από σφαίρα. Οι διαβεβαιώσεις από την πρωτανεία πως δεν ήταν φοιτητής αλλά καθηγητής με ονοματεπώνυμο δεν ήταν αρκετές. Οι φήμες έτρεξαν γρήγορα.

Το πρωί είχε δοθεί στη δημοσιότητα μια έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την υπερβολική βία που ασκεί η αστυνομία σε πολίτες και πρόσφυγες. Η ελληνική κυβέρνηση είχε αντιδράσει άμεσα, διαβεβαιώνοντας τον επίτροπο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ότι είναι αποφασισμένη να διερευνήσει όλα τα περιστατικά αυθαίρετης και βίαιης συμπεριφοράς του προσωπικού επιβολής του νόμου και να τιμωρήσει τους υπαίτιους. Γι' αυτό τα νεύρα των Μονάδων Αποκατάστασης της Τάξης ήταν τεντωμένα επειδή δεν τους είχε καλύψει ο υπουργός.

Κατηύθυνα τις έρευνες από τον ασύρματο. Το παράθυρο του αντιπρύτανη ήταν ανοιχτό και δύο σκοινιά έφταναν μέχρι κάτω, στα παρτέρια του κήπου. Το έδαφος ήταν γεμάτο σκουπίδια όπως και οι περισσότεροι χώροι μέσα στο πανεπιστήμιο. Αργότερα έμαθα πως για τρίτη φορά ο διαγωνισμός για την καθαριότητα είχε διακοπεί αφού η εταιρία που είχε αποκλειστεί υπέβαλε ένσταση. Από τον κήπο ο Φραγκούδης μού φώναξε:

«Αστυνόμε, δεν υπάρχει τίποτα».

«Τι εννοείς “τίποτα”;»

«Τίποτα, σου λέω, δεν πέρασε κανείς από εδώ, μόνο σκουπίδια έχει».

Η ΔΙΑΣ έκανε κύκλους γύρω από το τετράγωνο χωρίς αποτέλεσμα. Ανέφεραν πως κάποιος είδε μια μηχανή με δύο αναβάτες να σπινάρει με ταχύτητα προς την Κυψέλη. Εκεί θα κατευθύνονταν.

Ο υπολογιστής ήταν ανοιχτός σε μια γαλλική ιστοσελίδα. Δεν ξέρω γαλλικά, αλλά αναγνώρισα πως επρόκειτο για το σάιτ του *Nouvel Observateur*. Έκλεισα την πόρτα του γραφείου και κάθισα στην πολυθρόνα απέναντι από τον νεκρό. Είχε τα μάτια κλειστά, τα χέρια πολύ κοντά στο κεφάλι, σαν να μην είχε προλάβει να προετοιμαστεί για τον μεγάλο ύπνο. Άναψα τσιγάρο.

Παρατηρούσα το γραφείο. Αν εξαιρούσες την ακαταστασία από τη δολοφονία, τα υπόλοιπα ήταν σε τάξη. Μια κλειδωμένη βιβλιοθήκη με τζαμένιες πόρτες και δερματόδετα χοντρά βιβλία,

τα περισσότερα στα γαλλικά, πίνακες στους τοίχους, ασπρόμαυρες φωτογραφίες. Στο γραφείο μια γραφομηχανή σε αχρηστία, μια παλιά οθόνη υπολογιστή, ένας εκτυπωτής, ένα φαξ, ένα βάζο κόκκινα γαρίφαλα που παρέμεναν φρέσκα, ένα φλιτζάνι με καφέ, ένα μισάνοιχτο χάρτινο κουτί αρχειοθέτησης, η *Εφημερίδα των Ελεύθερων Δημοσιογράφων*. Κοίταξα την ημερομηνία. Ήταν της προηγούμενης ημέρας. Φόρεσα γάντια και την ξεφύλλισα. Έλειπε η δέκατη σελίδα. Από τα περιεχόμενα υπέθεσα πως ανήκε στη στήλη των επιστημών. Έψαξα το κουτί της αρχειοθέτησης: παλιές φωτογραφίες, αποκόμματα εφημερίδων. Τράβηξα ένα κιτρινωμένο φύλλο που έμοιαζε με προκήρυξη.

Κοινωνία των Μεταφραστών

Διακήρυξη

Οκτώβρης 1985

Οι κατσαπλιάδες συναγελάζονται λαλίστατοι σε αίθουσες αναμονής της φήμης, του χρήματος και της εξουσίας. Χορεύουνε ζεϊμπέκικα. Οι Αρχοντοχωριάτες μεταναστεύουν. Εγκαταλείπουν τις στρούγκες τους, χαιρετιούνται μεταξύ τους, αναγνωρίζονται. Φτιάχνουν τη γλώσσα τους, μιλούν τη γλώσσα τους. Μεθούν με τις λέξεις τους. Πίνουν ευδαίμονες το κακό κρασί τους. Οι κούροι γίνονται Κουρήδες. Στον Ταύρο πληθαίνουν τα βόδια. Κοπρίζουν. Η επί της ψυχής βασιλεία τους επελαύνει. Εξαπλώνεται. Προαγωγοί του ασήμαντου. Αναπαράγοντας το ίδιο και το ίδιο, χτίζουν τους μύθους τους, σκοτώνουν τους δικούς μας. Χρειάζεται ταλέντο για να κάνεις τα σκουπίδια σκέψη. Καθόλου για να εξελιχθούν σε νοοτροπία. Επαναλαμβάνοντας ξανά και ξανά το ίδιο, ναρκώνουν το μυαλό μας, μπουκώνουν τις αισθήσεις μας, πληγώνουν την αισθητική μας. Δολοφονούν καθετί που είναι ζωντανό στην ψυχή μας. Δολοφονούν καθετί που είναι διαφορετικό από τον κόσμο τους. Αναπαραγάμαστε στην εποχή των ηλιθίων. Στη βασιλεία των ηλιθίων. Στην αυτοκρατορία των ηλιθίων. Του φουρού νου. Της ασημαντότητας. Της αισθητικής του πενιχρού λόγου των ομιλούντων όντων. Οι κάμαρές μας γέμισαν από τη λογική των άχρηστων πραγμάτων. Γρηγορείτε. Γεμίζουν τα σπίτια μας με τη φτώχεια

της ψυχής τους, γεμίζουμε τους δρόμους με ποιητές. Δύο πλατείες όλες κι όλες χρησιμοποιούν για τις συγκεντρώσεις τους. Το Σύνταγμα και την Ομόνοια. Μία φορά στα τέσσερα χρόνια. Οι υπόλοιπες είναι δικές μας. Για πάντα. Για κάθε δευτερόλεπτο του άπειρου χρόνου. Σε κάθε ασχήμια τους κι ένα ποίημα. Σε κάθε ηθικό τους πρόσταγμα και μια αμαρτία. Να ζωντανέψουμε τη γλώσσα. Να ζωντανέψουμε τη σκέψη. Να ζωντανέψουμε τη ζωή μας. Να δώσουμε τη μάχη με την ακλόνητη βεβαιότητα πως θα χαθεί. Μόνο έτσι θα νικήσουμε. Είμαστε η γενιά των δρόμων. Να χτίσουμε τη ζωή μας στη διαφορά. Καμία ομοιομορφία.

ΘΕΣΕΙΣ

Δεν είμαστε επαναστάτες. Ούτε μεταρρυθμιστές. Είμαστε ό,τι είμαστε.

Γεννιόμαστε από την πανάρχαια γλώσσα του αβέβαιου κόσμου που δημιουργείται. Δεν είμαστε αμέτοχοι στη δημιουργία του κόσμου. Το γνωρίζουμε. Είμαστε οι ανιχνευτές. Οι ιχνηλάτες του.

Βιβλία αναπαύονται σε τόπους εξορίας. Γύρω της απλώνονται τείχη και φράχτες. Οι λέξεις των ανθρώπων ξεχνιούνται. Αν κάποια επιστρέψει, θεωρείται πρόσφυγας. Οι λεξοφύλακες αγρυπνούν.

Για κάθε λέξη που μεταφράζεται, και μια γουλιά ούισκι. Αυτή είναι η ανταμοιβή. Για κάθε πρόταση που τελειώνει, κι ένα φιλί. Για κάθε βιβλίο που ολοκληρώνεται, και μια ερωτική συνεύρεση.

Να σηκώσουμε τα ποτήρια. Στην καλοσύνη του έρωτα. Και στην αγριάδα του. Να πιούμε στην προδοσία. Να ευλογήσουμε τη συντροφικότητα.

Καμία επανάσταση. Μονάχα εξεγέρσεις.

Τινάχτηκα από τον ξαφνικό θόρυβο. Ήταν το φαξ. Μια σελίδα όλη κι όλη, και μόνο μια λέξη: «Bejahung».

Έβαλα τα χαρτιά στο κουτί και βγήκα από το γραφείο. Ζήτησα από έναν φύλακα της σχολής να το φρουρεί και πέρασα στο γραφείο του πρύτανη. Εκτός από τον πρύτανη κι έναν καθηγητή Κοινωνιολογίας, υπήρχαν επίσης τρία μέλη του συλλόγου των φοιτητών. Αυτό ισχυρίστηκαν. Τα βρήκα σκούρα, αλλά κρατήθη-

κα ψύχραιμος ακόμα κι όταν μου πέταγαν στα μούτρα προσβλητικές φράσεις. Ο θάνατος δεν τους είχε σοκάρει.

«Είστε σίγουρα φοιτητές; Ανήκετε στον σύλλογο;» ρώτησα.

«Ανάκριση κάνεις;»

Κάποιος πάλι ψιθύρισε «Ψυχή σκατά» ή κάτι τέτοιο. Τον κοίταξα ψυχρά.

Δεν υπήρξε συνεννόηση. Το μόνο που τελικά μπόρεσα να κερδίσω ήταν να έρθει ο ιατροδικαστής και δύο της σήμανσης. Κάτι ήταν κι αυτό. Ζήτησα να με βοηθήσει κάποιος από το διδακτικό προσωπικό, τουλάχιστον γι' αυτή τη νύχτα, μέχρι τα πράγματα να πάρουν τον δρόμο τους.

«Να κάνει τι;» ρώτησε ο πρύτανης. Στράφηκε ανήσυχος προς τους φοιτητές. Ήταν φανερή η απροθυμία του να συνεργαστεί.

«Να βοηθήσει, κύριε, όπου χρειαστεί, τι δεν καταλαβαίνετε; Κοιτάξτε έξω από το παράθυρο».

Ο κόσμος μέσα κι έξω από τη σχολή είχε αυξηθεί. Προσφέρθηκε ο καθηγητής της Κοινωνιολογίας. Συστήθηκε ως Φίλιππος Ρογώσης. Με τον αντιπρύτανη ήταν περίπου στην ίδια ηλικία. Είπε πως ήταν παλιό φίλοι από την περίοδο που σπούδαζαν στη Γαλλία. Πως κάθε δεύτερο Σάββατο του μήνα τα πίνανε μαζί στο Au Revoir.

«Jour fixe», μου είπε. Στη συνέχεια δεν μπόρεσε να συγκρατήσει τα δάκρυά του.

Αντιπαθούσα το Au Revoir. Μία φορά είχα πάει μόνο, με μια φαρμακοποιό. Σε μία ώρα με είχε φτύσει επειδή ήμουν μπάτσος και με είχε παρατήσει μόνο, με το ποτό μου. Μου είχε κάσει άσχημα. Δεν μπορούσα να καταλάβω πώς ένας μπάτσος του εγκληματολογικού είναι τόσο μαλάκας τελικά, ενώ αναζητά κάποιο δίκαιο στην παράνοια του κόσμου. Τέλος πάντων, το Au Revoir δεν είναι για μπάτσους.

Ρώτησα τον Ρογώση αν θα μπορούσαμε να μιλήσουμε κάπου

ήσυχα. Με οδήγησε στο γραφείο του, ακριβώς δίπλα από το γραφείο του Ιακώβου. Έβγαλα από την τσέπη μου το χαρτί του φαξ.

«Γνωρίζετε τη σημασία της λέξης;»

«Bejahung...» με κοίταξε απορημένος. «Πού το βρήκατε αυτό;»

«Δεν έχει σημασία. Ξέρετε τι σημαίνει;»

«Είναι γερμανική λέξη, ή καλύτερα γερμανικός όρος. Θα έλεγα συναίνεση, επιβεβαίωση. Πώς να το πω διαφορετικά; Η κατάφαση, η ψυχική ικανότητα να λέει κάποιος “ναι”».

«Δεν σας καταλαβαίνω».

«Δεν μπορώ να το εξηγήσω καλύτερα, είναι το πιο έγκυρο που μπορώ να σας πω. Δεν είμαι ειδικός. Είναι όρος της ψυχανάλυσης, από τον Φρόιντ νομίζω πως προέρχεται. Αν έχει κάποια σημασία για εσάς, θα πρόσθετα πως το Bejahung είναι μια επιβεβαίωση-η αναγνώριση, θα έλεγα, ενός γεγονότος, μιας πραγματικότητας που έχει την πηγή της στο εσωτερικό του ανθρώπου».

«Δυσκολεύομαι να σας καταλάβω».

«Δεν φταίτε εσείς. Σίγουρα εγώ φταίω, δεν μπορώ να το εξηγήσω καλύτερα. Ίσως αύριο, μεθαύριο, να το κοιτάξω πρώτα. Πού το βρήκατε;»

«Ήρθε πριν από λίγο στο φαξ του κυρίου Ιακώβου, του νεκρού».

«Στο φαξ του νεκρού», το ψέλλισε με πίκρα. Έμοιαζε να μην το έχει αποδεχτεί. «Ο Δημήτρης νεκρός». Έπιασε το κεφάλι του. Έμεινε για λίγο σιωπηλός. Με ρώτησε αν θα ήθελα να πω κάτι. Αρνήθηκα. Πήρε από το ντουλάπι της βιβλιοθήκης ένα Deveron δωδεκάρι.

Γεύση και μυρωδιά μήλου. Ζήλεψα. Το έπινα πού και πού, στην ονομαστική μου γιορτή κυρίως. Τώρα με κομμένο μισθό είναι αδύνατο. Πενήντα πέντε ευρώ το μπουκάλι. Τελικά δεν άντεξα:

«Βάλτε μου λίγο, ένα δάχτυλο μόνο».

Μου χαμογέλασε.

Το γραφείο του ήταν πανομοιότυπο με του Ιακώβου. Περίπου ίδια διάταξη των επίπλων, βιβλιοθήκες, βιβλία. Μόνη διαφορά, πίσω από το γραφείο, ένα μεγάλο ταμπλό με ασπρόμαυρες φωτογραφίες. Ανάμεσά τους δέσποζε ένα μεγάλο κτίριο που έμοιαζε με αρχαίο ελληνικό ναό. Σηκώθηκα να κοιτάξω.

«Άλλες εποχές», ψιθύρισε ο Ρογώσης, «στη φλόγα της νεότητας. Τώρα λίγο πολύ όλοι αποκτήσαμε ψυχή κερδοσκόπου».

«Ακόμα κι εσείς, ένας επιστήμονας;»

«Η επιστήμη δεν τρέφει καμιά αγάπη, αστυνόμει. Είναι ερωτευμένη μονάχα με τον εαυτό της και καθόλου ωφέλιμη για τους υπηρέτες της. Όπως έλεγε ο Νίτσε, είναι ψυχρή και πληκτική».

Συνέχισα να κοιτάζω τις φωτογραφίες. Στις περισσότερες ήταν ο ίδιος ο Ρογώσης σε διαφορετικές περιόδους της ζωής του. Όλες φαίνονταν να έχουν τραβηχτεί στο εξωτερικό. Ρώτησα για το κτίριο.

«Μα, αγαπητέ μου, είναι η Fondation Hellénique της Cité Universitaire», μου απάντησε. «Η ελληνική φοιτητική εστία στην πανεπιστημιούπολη του Παρισιού».

Ανασήκωσα αδιάφορα τους ώμους, δεν ήμουν υποχρεωμένος να το γνωρίζω.

«Μιλήστε μου λίγο για τον Ιακώβου».

Σηκώθηκε από την καρέκλα βαρύν. Διέτρεξε τις φωτογραφίες, μου έδειξε έναν νεαρό άντρα:

«Είναι ο Δημήτρης στα νιάτα του, δεκαοχτώ χρονών. Εδώ είμαστε έξω από ένα καφέ του Μονπαρνάς το '68, στο Saint-Claude». Κάθισε πάλι.

Ο νεαρός άντρας ήταν ψηλός, σίγουρα πάνω από ένα και ογδόντα, με μαύρα μαλλιά. Το πρόσωπό του τριγωνικό, που το μάκραιναι ακόμα περισσότερο το μουσάκι στο πιγούνι του. Μακριά χέρια, μεγάλα δάχτυλα. Στη φωτογραφία φορούσε γκρι κοστούμι και μαύρο ζιβάγκο.

«Υπήρχε κάτι που τον απασχολούσε τελευταία; Σας είχε μιλήσει σχετικά;»

«Ναι, αλλά δεν ξέρω αν έχει σημασία τώρα πια».

«Πείτε μου».

«Ήταν κυρίως πικραμένος, δύσθυμος. Επιδίωκε τη δημοσίευση ενός άρθρου, το τελευταίο του, έλεγε, σε ένα γαλλικό περιοδικό με υψηλό impact factor, και συνεχώς του το απέρριπταν».

«Τι είναι το impact factor;»

«Ένας δείκτης απήχησης των επιστημονικών περιοδικών. Δηλώνει πόσες αναφορές γίνονται στα άρθρα του περιοδικού».

«Γιατί το απέρριπταν;»

«Ο βασικός editor του έγραψε πως οι απόψεις του είναι παρωχημένες, πως έχουν λεχθεί και στο παρελθόν, ήδη από τη δεκαετία του '60, πως η επιστήμη έχει προχωρήσει και πως αυτός είναι ο λόγος που το περιοδικό έχει τόση απήχηση».

«Εσείς τι πιστεύετε;»

«Δεν έχω άποψη για το άρθρο. Μου είχε πει ότι θα το διάβαζα αφού το δέχονταν πρώτα. Αλλά ξέρω τον Δημήτρη. Δεν έδινε πρόχειρη δουλειά και ποτέ δεν θα έγραφε αν δεν είχε κάτι καινούργιο να πει. Υπάρχουν και οι ακαδημαϊκοί εγωισμοί, ξέρετε».

«...»

«Γνωρίζω τον Δημήτρη από την εποχή που ήμασταν φοιτητές. Η μόνιμη επωδός του ήταν πως όσο διατηρούμε ένα θαμπό πέπλο εμπρός στα μάτια μας που μας εμποδίζει να δούμε, άλλο τόσο θα διατηρούμε και τη βία της μετριότητας στην κατανόηση. Συνεπώς πιστεύω ότι το άρθρο του είναι καλό».

Τον χαρακτήρισε ελεύθερο πνεύμα, ερωτευμένο με τον κόσμο. Επέμεινε πως ο Ιακώβου πίστευε ότι, για να υπάρξει πραγματική αλλαγή στον τρόπο που σκέφτονται και αντιλαμβάνονται τον κόσμο οι άνθρωποι, θα πρέπει οι ιδέες να βγαίνουν έξω από το πανεπιστήμιο, και το πανεπιστήμιο με τη σειρά του να υποδέχεται τη λογική

της καθημερινότητας των απλών ανθρώπων· ότι είναι αδύνατον να δημιουργήσουμε έναν κατανοητό λόγο αν δεν αναμιξουμε την πολυπλοκότητα της έδρας με την απλότητα της καθημερινότητας. Είχε δημιουργήσει ένα ινστιτούτο, έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό, σε άμεση σχέση με τη σχολή, για να προαγάγει αυτή την ιδέα. Η χρηματοδότηση προερχόταν από ευρωπαϊκά κονδύλια και χορηγούς.

«Βέβαια υπήρξαν πολλοί που τον κατηγορήσαν πως χρησιμοποιούσε τα χρήματα για ίδιον όφελος. Δεν ήταν αλήθεια».

Επέστρεψα στο γραφείο του Ιακώβου. Ήψαξα τα συρτάρια, τους φακέλους στη βιβλιοθήκη. Ταξινομήσεις εγγράφων, λίστες ερευνών, συμπεράσματα. Πίσω από τη διακήρυξη των μεταφραστών υπήρχε καρφιτωμένο ένα δεύτερο χαρτί. Λίστα γραμμένη στο χέρι, γράμματα μεγάλα, στρωτά.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ANTONIO ΘΗΠΡΙΑΝΟ ΧΟΣΕ ΜΑΡΙΑ ΜΑΤΣΑΛΟ ΡΟΥΙΘ

«Mort à credit – Θάνατος επί πιστώσει», του Λουί-Φερντινάν Σελίν. Σημείωση: Γλώσσα ωμή, χωρίς ανάσα, μερικές φορές χωρίς σύνταξη. Προφορικός λόγος. Να το μεταφράσουμε; Σίγουρα. Τι ήταν τελικά ο Σελίν; Ιδιοφυΐα; Ειρημιστής αναρχικός; Πικρόχολος ουμανιστής;

«Зависть – Φθόνος», του Γιούρι Ολέσα. Σημείωση: Θα μας τσακίσουν οι ορθόδοξοι; Ναι, αλλά αδιάφορο. Στην αρχή το βιβλίο πήρε εξαιρετικές κριτικές ακόμα και από την Πράβντα. Στη συνέχεια διαβάστηκε ως ένα κατηγορητήριο για το σοβιετικό μοντέλο. Τα βιβλία του δεν ανατυπώθηκαν. Μετά τον θάνατο του Στάλιν τα βιβλία επανεκδόθηκαν. Στο ημερολόγιό του γράφει: «Δεν είμαι αστός, ούτε όμως και νέος άνθρωπος. Ποιος είμαι τότε; Κανείς. Είμαι μια συνάρτηση μέσα στον χρόνο. Είμαι η ίδια μου η σκέψη, που γεννήθηκε στα παιδικά μου χρόνια».

«Parade's End – Τέλος της παρέλασης», του Φορντ Μάντοξ

Φορντ. Σημείωση: Ο Φορντ είχε δηλώσει ότι έγραψε το βιβλίο για την αποφυγή όλων των μελλοντικών πολέμων. Είναι κάτι πολύ περισσότερο από έναν πόλεμο, είναι η καταστροφή μιας ολόκληρης εποχής. Ελλειπτική αφήγηση και χρονικά άλματα. Ογκώδες.

«At Swim-Two-Birds», του Φλαν Ο' Μπράιαν. Σημείωση: Λεκτικός λαβύρινθος. Ιρλανδός δεν είναι ο άνθρωπος; Η πλοκή είναι καθρέφτες μέσα στους καθρέφτες. Αλληλεπίδραση του συγγραφέα με τους χαρακτήρες του.

«Journals – Ημερολόγια», του Αντρέ Ζιντ. Σημείωση: Ενδιαφέρουσα περίπτωση. Η αθέατη πλευρά της λογοτεχνίας. Απολογισμοί, συγκρούσεις. Συναντήσεις και συνομιλίες με Μαρσέλ Προυστ, Όσκαρ Ουάιλντ, Πολ Κλοντέλ κ.ά.

Δύο ώρες μετά τα μεσάνυχτα ο ιατροδικαστής και η σήμανση έφυγαν. Θα μιλούσα μαζί τους την επομένη. Ήρθε το ασθενοφόρο. Το περίμενα πώς και πώς. Θα τον έπαιρναν και θα έφευγα. Ένωθα εξαντλημένος. Η τελευταία δουλειά που έκανα ήταν να σφραγίσω το γραφείο. Ήθελα να πιω και να κάνω έρωτα. Ο έρωτας έπειτα από δολοφονία μου είχε γίνει εξαρτημένο αντανακλαστικό απ' όταν ήμουν ακόμη σπουδαστής στη σχολή της αστυνομίας. Με ηρεμούσε και ξόρκιζε τη φρίκη ενός ακόμα βίαιου θανάτου. Τα περιπολικά είχαν φύγει από νωρίς, και το αυτοκίνητο της ασφάλειας με περίμενε πίσω από τη σχολή. Με συνόδευσαν ο πρύτανης με τον Ρογώση. Ο καθηγητής με ενημέρωσε πως θα παρέμενε όλο το βράδυ στη σχολή· πως το χρωστούσε στον φίλο του, πως πιθανόν το πνεύμα του να κυκλοφορούσε ακόμη στον πανεπιστημιακό χώρο που τόσο αγάπησε. Θα μπορούσα να τον καλέσω όποια ώρα ήθελα. Μου έδωσε την κάρτα του. Για κάποιον λόγο, με την αναχώρησή μου ξεκίνησαν επεισόδια. Ζήτησα να με αφήσουν στην Αλεξάνδρας.